

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SPORUN VE SPORA KATILIMIN SOSYALLEŞMEYLE İLİŞKİSİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

Özlem ÖZDİNÇ¹

Geliş Tarihi: 22.04.2005

Kabul Tarihi: 25.05.2005

ÖZET

Bu çalışmada, sporun sosyolojik boyutlarının bireylerin gelişimine, eğitimine ve sosyalleşmelerine olan etkileri incelenmiştir. Böylelikle, üniversite öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırma evreni Çukurova Üniversitesi öğrencilerini kapsamaktadır. Elde edilen veriler, Bayesgil örneklem yaklaşımıyla belirlenen 384 üniversite öğrencisine yüz yüze uygulanan anketlerden derlenmiştir. Verilerin sayısal olarak özetlenmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Oluşturulan hipotezlerin geçerlilikleri t-testi ve Pearson ki-kare ilgi analizi kullanılarak araştırılmıştır. Analiz sonuçları, aile teşviki olmasa dahi öğrencilerin spora olan ilgilenim düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, sporun bir sosyalleşme aracı olarak algılanmasının cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin sporun sosyalleşmeye olumlu etkilerinin bilincinde oldukları, fakat yoğunluğun sosyalleşme amacıyla spor yapmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor ve toplum, Sosyalleşme, Üniversite öğrencileri

THE SENTIMENTS OF ÇUKUROVA UNIVERSITY STUDENTS ON SPORTS AND THE SPORTS PARTICIPATION – SOCIALIZATION RELATIONSHIP

ABSTRACT

This study examines the effects of sports to the progression, education and interaction of individuals by considering the communal dimensions of sports. Thus, it is intended to determine the sentiments of university students on sports and the sports participation-socialization relationship. The research population consists of students enrolled in Çukurova University. Data is gathered through questionnaires handled to 384 sampled students ascertained by Bayesian model. Descriptive statistics is employed for summarizing data. The validity of the hypothetical constructs is examined by t-tests and Pearson chi-square tests. Results indicate that even the family encouragement is lacking, involvement level regarding the sport activities is immense. Besides, it is determined that the perception of sports as a socialization device varies between genders. As an overall consequence, it is disclosed that students are cognisant of the positive effects of sports to the socialization, yet the majority does not participate in sports for that purpose.

Key Words: Sport and community, Socialization, University students

GİRİŞ

Bireyin toplumsal ilişkiler kurmayı öğrenme sürecini İsen ve Batmaz (2002) sosyalleşme olarak tanımlamaktadır (1). Sosyalleşmeden söz edebilmek için bireyin diğer insanlarla etkileşimi sonucu oluşan psiko-sosyal öğrenmenin de meydana gelmesi gerekmektedir. Birey bu süreçte sosyal yaşama uyumu etkin biçimde öğrenir. Bu öğrenimlerin gerçekleştiği ortamlardan biri de spor ortamlarıdır.

Spor, teknolojik kolaylıklar nedeniyle ortaya çıkan monotonluğa bir alternatif, insan bedeninin sınırlarını zorlayan bir faaliyet ve "kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır" (2). Günümüzde sporun sosyal yaşam içerisindeki yeri ve önemi giderek artmış ve spor tercih edilen meslekler arasında yerini almıştır. Bu durum, sporun toplum yaşamındaki konumunun bilinmesini zorunlu kılmaktadır.

Günümüz toplum yaşamında, birey kendisini hem bedenen hem de ruhen yorgun düşüren yoğun bir tempo içerisinde. Bu nedenle spor yapmak ve çeşitli spor kulüplerine üye olmak gibi sosyal ihtiyaçlar artış göstermektedir. Böylelikle üye olunan kulüpler bireyleri yakınlaştırarak toplumsal boyutta sağlıklı, huzurlu ve başarılı bir çevre oluşumuna

¹ Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

katkıda bulunurlar. Spor, bireyin spor kültürü yoluyla çevresiyle kurduğu iletişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Bireyler arasındaki milli duyguyu besleyen ve onları ortak amaçlara yönelten spor (3), dünya barışına da olumlu katkılar sağlar.

İlk sosyalleşme süreci aile ortamında yaşanmaktadır. Psikolojik gelişiminin önemli bölümü ailenin yönlendirmesiyle şekillenir. Amman ve ark. (2000) spora ilgi duyan anne ve babaların çocuklarını da spor yapmaya teşvik ettiklerini belirtmektedirler (4). Aynı çalışmada araştırmacılar anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğu da spor yapmaya teşvik ettiklerini tespit etmişlerdir.

Sporun bireyin sosyalleşmesindeki etkilerini araştırmak üzere yapılan yazın taramasında konuyu farklı açılardan ele alan pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Toplumun farklı sınıflarından bireylerin spora katılımlarını konu alan çalışmalarında McPherson ve ark. (1989) değişik toplumlarda spordaki sınıf etkisini incelemişlerdir (5). Araştırmacılar sporla ilgilenim düzeyinin sosyal sınıf ile pozitif ilişkili olduğunu, alt sosyal sınıfın spor aktivitelerine katılımının üst sosyal sınıfa göre daha az olduğunu tespit etmişlerdir (5). Sporun Amerikan toplumundaki yerini araştıran çeşitli çalışmalar fiziksel aktiviteye katılımın yaş ilerledikçe azalmakta olduğunu göstermektedir. Yaptıkları çalışmada Wallace ve ark. (2000), 21 yaşındaki Amerikalı kadınların yalnızca %30'unun, aynı yaş grubu erkeklerin ise %42'sinin düzenli olarak sportif aktivitelere katıldıklarını belirlemişlerdir (6).

Ne var ki, yaş ilerledikçe bireyin aktif spor faaliyetlerine katılımı çeşitli nedenlerle azalmaktadır. Bu nedenle eğitim kurumları, iş hayatına atılmadan önce bireye fiziksel aktivite bilgilerinin verilmesi ve bu yöndeki bilincin oluşturulması bakımından eşsiz bir ortam sağlamaktadır. Yıldırım ve ark. (1996) lise öğrencilerini kapsayan çalışmalarında, öğrencilerin spora katılım amaçlarında cinsiyete göre birtakım farklılıklar tespit etmişlerdir (7). Araştırma bulguları, kız öğrencilerde spor aktivitelerine katılımın sosyal, etik, estetik ve ritmik amaçlı olduğunu, erkek öğrencilerde ise fiziksel gelişim amaçlı olduğunu göstermektedir (7).

Toplumun çeşitli kesimlerinden üniversiteye gelen gençler, eğitimleri süresince arkadaş, spor ve çalışma gruplarındaki etkileşimleriyle bir dizi sosyalleşme evresi geçirirler. Üniversite öğrencilerinin spor aktivitelerine katılımı algıladıkları çeşitli faydaları araştıran Kelinske ve ark. (2001) bu faydalar arasında sosyalleşme, rekabet, sağlık, zinde kalmak ve liderlik özelliklerini saptamışlardır (8). Araştırmacılar, erkeklerin sportif faaliyetlerde daha fazla liderlik vasıfları edindiklerini belirlemişlerdir (8).

Pamukkale Üniversitesi öğrencilerini konu alan çalışmalarında Yaman ve ark. (2003), sporun kişilik gelişimine olumlu etkilerini tespit etmişlerdir (9). Araştırma sonuçları, spor aktivitelerine katılan üniversite öğrencilerinin 'pratik olma' ve 'atılgan olma' gibi kişilik özelliklerini olumlu yönde geliştirdiğini göstermektedir (9). Önceki bir çalışmada Demirhan (1995) sporun bireyin bilişsel, duyuşsal (sosyal) ve devinışsel gelişimine olumlu katkılar sağladığını vurgulamaktadır (10). Doğan ve ark. (1999) yapmış oldukları benzer bir çalışmada, Ege Üniversitesi öğrencilerinin spor yapma alışkanlıklarının spor ile ilgili tutumları ve yaşam doyum düzeylerini araştırmışlardır (11). Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin %68'inin, kadın öğrencilerin ise %42'sinin aktif olarak spor yaptığı saptanmıştır. Uludağ Üniversitesi (12) ve Çukurova Üniversitesi personeli (13) üzerinde sosyalleşme açısından sporun rolünün araştırıldığı benzer iki çalışmada da, bireylerin sporun yaşamlarına olumlu katkılarının farkında oldukları halde üniversite spor tesislerinden optimum düzeyde yararlanmadıkları tespit edilmiştir.

Bulgu ve Akcan'a (2003) göre, rekreasyon amaçlı yapılan sportif faaliyetlere katılım diğer faaliyetlere oranla daha fazladır (14). Araştırmacılar sosyo-kültürel düzey açısından farklılık gösteren okullardan seçtikleri 15-19 yaş grubu öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin serbest zaman etkinliği olarak sporu tercih ettikleri tespit etmişlerdir (14).

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın çerçevesi ve sınırlılıkları tanımlanarak veri toplama süreci açıklanmaktadır. Üniversite öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisinin tespiti için oluşturulan hipotezler de bu bölümde sunulmaktadır.

Araştırma Grubu: Araştırmanın evrenini 2003-2004 eğitim-öğretim yılında Çukurova Üniversitesi akademik birimlerinde kayıtlı olan 29.674 öğrenci oluşturmaktadır. Bayesgil örnekleme yaklaşımıyla tanımı yapılan evreni temsil edecek araştırma grubunun tespitinde aşağıdaki formül kullanılmıştır (15);

$$n = \frac{N(p.q)}{\frac{(N-1).B^2}{Z^2}} + (p.q)$$

n = Örnekleme sayısı
N = Araştırmaya konu olan topluluk (evren)
p = Topluluk oranı veya tahmini
q = 1-p
B = Kabul edilebilir hata payı (tolerans düzeyi)
Z = Z katsayısı (istenilen güven aralığında)

ÖZDİNÇ, Ö., “Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri”

Formülün payında (p.q) değerinin en yüksek olduğu (0,5 x 0,5 = 0,25) değeri esas alınmıştır. Formülün paydasında ise tolerans düzeyi (B) %5 alınmıştır. “Araştırmalarda yapılan çalışmaların bir güven aralığında olması, araştırmacının güvenilirliği açısından büyük önem arz etmektedir” (15). Araştırmacılar tarafından genellikle kabul edilen güven aralığı %95 (± 2.5)'dir. Buna bağlı olarak Z değeri de 1,96 olarak alınmıştır. Böylelikle araştırma grubunun büyüklüğü;

$$n = \frac{29.674 (0,5,0,5)}{\frac{(29.674-1) \cdot (0,05)^2}{(1,96)^2}} + (0,5,0,5) = \underline{\underline{384}}$$

olarak belirlenmiştir. Hesaplanan (n) değeri, N = 29.674'ün %5'inden küçük olduğundan dolayı $\frac{N-n}{N-1}$ düzeltme faktörünün kullanılmasına gerek duyulmamıştır.

Veri toplama aşamasında karşılaşılabilecek olası cevaplama hatalarının, tespit edilen örnek sayısında yaratacağı azalmaların önüne geçme düşüncesiyle veriler 400 denekten toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları: Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Hazırlanan taslak anketler 21 kişi üzerinde test edilmiştir. Ön test sonucunda deneklerden sözlü olarak elde edinilen geribildirimler doğrultusunda muğlaklık yaratan birtakım ifadeler değiştirilerek daha anlaşılır hale getirilmiş, ya da gereksiz görülen sorular anketten çıkarılmıştır. Ön test sonucu 0,78 olarak hesaplanan Cronbach alfa (α) katsayısı yapılan düzeltmelerle ikinci uygulamada 0,92'ye yükselmiştir. Yeniden derlenen anketler araştırma grubuna uygulanmıştır. 21 anket (%5,25) yanlış ve eksik doldurma nedeniyle geçersiz sayılmıştır. Böylelikle 379 anket (%94,75) değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Verilerin Analizi: Toplanan verilerin analizinde SPSS 10.0 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma grubunu tanımlayıcı istatistikler düzenlenmiş, spora ilgili genel faaliyetler ve bireyleri bu faaliyetlere yönelten etkenler kısaca özetlenmiştir. Aile fertlerinin bireyin spora katılımına etkisi, oluşturulan bir hipotezle araştırılmıştır. Cinsiyet bağımsız değişkeninin bireyi spor yapmaya yönelten etkenlerle ve bireyin sporun sosyalleşmeye etkisi ile ilgili düşünceleriyle nasıl bir etkileşim içerisinde olduğu sorgulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1 : Deneklere Ait Demografik Veriler

Yaş	f	%	Cinsiyet	f	%
18	5	1,3	Kadın	144	38,0
19	28	7,4	Erkek	235	62,0
20	65	17,2	$\Sigma =$	379	100
21	67	17,7			
22	63	16,6			
23	57	15,0	Gelir Durumu	f	%
24	28	7,4	150 milyon ve ↓	132	34,8
25	32	8,4	151-300 milyon	160	42,2
26	10	2,6	301-450 milyon	37	9,8
27	11	2,9	451-600 milyon	21	5,5
28	7	1,8	601-750 milyon	22	5,8
30	2	0,5	751-900 milyon	2	0,5
31	2	0,5	901 milyon ve ↑	5	1,3
32	1	0,3	$\Sigma =$	379	100
33	1	0,3			
$\Sigma =$	379	100			

Araştırma grubunun demografik özelliklerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 1'de özetlenmiştir. %38'i kadın, %62'si erkek öğrencilerden oluşan araştırma grubunda yaş değişkeni 18-33 aralığındadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu 300 milyon ve altında gelire sahiptirler.

Tablo 2 : Öğrencilerin Sporla İlgili Genel Faaliyetleri

Spor yapıyor musunuz?	f		%		Spora katılım şekli	f		%		Spor yapma şekli	f		%	
Evet	254	67,0	Aktif	216	85,0	Bireysel	42	16,5						
Hayır	125	33,0	İzleyici	25	9,8	Grup	115	45,3						
$\Sigma =$	379	100	Okuyucu	13	5,1	Bireysel-Grup	97	38,2						
			$\Sigma =$	254	100		$\Sigma =$	254	100					
Spor yapma sıklığı				Sosyal/sportif bir kulübe üyelik				Spor yapmama nedenleri*						
	f	%		f	%		f	%						
Hafta içi her gün	17	6,7	Evet	29	11,4	Ders yoğunluğu	54	43,2						
Düzenli aralıklarla	82	32,3	Hayır	225	88,6	Zaman	68	54,4						
Sadece hafta sonları	46	18,1	$\Sigma =$	254	100	Ekonomik	6	4,8						
Ara sıra	109	42,9				Bedensel	1	0,8						
$\Sigma =$	254	100				Üşenme	41	32,8						
						Arkadaşları yapmıyor	28	22,4						
						Aile istemiyor	2	1,6						
						$\Sigma =$	200	160						

* Bu soruda cevaplayıcılar birden fazla seçenek işaretlemiştir

Tablo 2'deki spor yapmayan öğrencilere gerekçeleri sorulduğunda çoğunluk zaman bulamadığını, derslerinin yoğunluğunu ve arkadaş grubu arasında spor yapmanın olmamasını gerekçe olarak belirtmiştir. Arkadaş grubunda spor yapmanın olmaması nedeniyle kendisinin de spor yapmadığını belirten öğrencilerin çoğunluğu erkektir. Kadın öğrenciler ise genellikle üşenme nedeniyle spor yapmamaktadır. Tablo 2'deki bulgular, üniversite öğrencilerinin diğer bireylerle etkileşim içerisinde spor faaliyetlerine katılımını tercih ettiklerine işaret etmektedir.

Öğrencilerin yaklaşık %43'ü düzenli olarak spor yapmamaktadır. Spor yaptığını belirten 254 öğrencinin en çok tercih ettiği spor dalları futbol (%22,4), basketbol (%15,3) ve yüzme (%14,0) dir. Kadın öğrenciler genellikle koşu, yürüyüş ve yüzmeyi, erkek öğrenciler ise futbol ve basketbol dallarını tercih etmektedir.

Zaman bulamama nedeniyle sosyal ya da sportif bir kulübe veya kola üye olan öğrenciler azınlıktadır.

Tablo 3 : Bireyi Spor Yapmaya Yönelten Etkenler

	\bar{x}^*	S
Üniversite spor takımlarının başarısı	2,18	1,25
Üniversitedeki tesislerin elverişliliği	3,46	1,30
Üniversitedeki spor etkinliklerinin çeşitliliği	3,31	1,36
Ekonomik nedenler	2,56	1,28
Arkadaş grubunun teşviki	3,30	1,34
Belirli bir statüye sahip olma	2,34	1,30
Medyanın etkisi	1,96	1,19
Başarılı sporculara özenme	2,51	1,44
Ülke genelinde spordaki başarı	2,58	1,28
İldeki spor tesislerinin elverişliliği	3,02	1,40

* \bar{x} 1'e yaklaştıkça değişkenin etkisinin az olduğu anlaşılacaktır.

Öğrencileri spor yapmaya yönelten etkenler 5'li likert tipi ölçekte sorulan 10 farklı değişkenle ölçülmüş ve ölçüm sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Öğrencileri spor yapmaya yönelten en baskın etkenler üniversitedeki spor tesislerinin elverişliliği ile spor etkinliklerinin çeşitliliğidir. Öğrenci katılımının en fazla olduğu spor branşları göz önünde bulundurulursa, futbol sahası, spor salonu ve yüzme havuzu gibi tesislerin elverişliliğinin spora katılımı büyük ölçüde etkilediği görülmektedir. Bir diğer baskın etken de arkadaş grubunun teşvikidir. Bu bulgu göstermektedir ki, etkileşim

içerisinde bulunan arkadaş grubunun sporla ilgilenim düzeyi spora katılımı etkilemektedir. Spor yapmaya yönelten etkenler arasında en zayıf olanı ise medyadır.

Tablo 4 : Bireyin Spor Yapma Amaçları

	\bar{x}^*	S
Sağlıklı olmak için	3,80	1,06
Hareket etmiş olmak için	3,29	1,07
Boş zamanları değerlendirmek için	3,16	1,18
Sosyal çevre edinmek için	2,53	1,33
Stresten uzaklaşmak için	3,71	0,96
Arkadaşlık, dostluk geliştirmek için	2,82	1,39
Yeni insanlar tanımak için	2,59	1,42
Tanınmak, sevilmek için	2,01	1,17
Para kazanmak için	1,31	0,88
Formda kalmak için	3,74	1,25
Seyahat etmek, farklı yerler gezip görmek için	2,12	1,41

* \bar{x} 1'e yaklaştıkça değişkenin etkisinin az olduğu anlaşılacaktır

Tablo 4 incelendiğinde; *sağlıklı olmak*, *formda kalmak* ve *stresten uzaklaşmak* gibi nedenlerin spor yapmadaki en önemli amaçlar olduğu görülmektedir. Bu bulgular, öğrencilerin daha çok *zinde kalmak* gibi bedensel amaçlarla spora yöneldiklerini işaret etmektedir. Diğer taraftan, *arkadaşlık geliştirmek* ve *sosyal çevre edinmek* gibi sosyal unsurlar birincil amaçlar arasında yer almamaktadır. Öğrencilerden 5'li likert tip ölçekte değerlendirmeleri istenilen *sosyal çevre edinmek* değişkenine verilen tüm cevapların ortalaması ölçeğin orta değerine çok yakındır (2,53). Yalnızca bu değere bakmak öğrencilerin kesin bir görüş sahibi olmadıklarına işaret edebilir. Buradan, spora katılımın sosyalleşme amacı gütmeye dair bir sonuç da çıkarılabilir. Ancak analiz detaylı incelendiğinde, bu ortalama değeri aşağı çekenin çoğunlukla kadın öğrencilerin verdiği cevaplar olduğu görülmüştür.

Tablo 5 : Bireyin, Sporun Sosyalleşmeye Etkisi ile İlgili Düşünceleri

	\bar{x}^*	S
Spor toplumsal bütünleşmeyi sağlar	4,04	0,93
Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar	3,88	0,97
Sporun toplumsal kargaşayı azaltıcı etkisi vardır	3,40	1,04
Spor insanlar arası etkileşime olumlu katkılar sağlar	4,02	0,79
Spor eğitimi, topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar	3,80	0,95
Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar	3,70	0,94
Spor etkili iletişim kurmaya yardımcı olur	3,82	0,83
Spor yapan bireyler kendisiyle barışık olur	3,92	0,94
Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar	4,44	0,81
Spor zihinsel gelişime katkıda bulunur	4,04	0,09

* \bar{x} 1'e yaklaştıkça bireyin düşüncesinin olumsuz olduğu anlaşılacaktır

Öğrencilerin sporun sosyalleşmeye etkisi ile ilgili düşünceleri Tablo 5'te özetlenmektedir. Çoğunluk sporun *bireysel yeteneklerin keşfedilmesini* sağladığı yönünde hemfikirlerdir. Sporun *zihinsel gelişime olumlu katkıda* bulunduğu yönünde de ortak bir görüş olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın konusu ile ilgili olarak en önemli bulgulardan biri de, öğrencilerin *sporun toplumsal bütünleşmeyi sağladığı* konusundaki görüşleridir.

Tablo 5'ten de görülebileceği üzere, sporun sosyalleşmeye etkisi üzerine öğrencilerin görüşleri büyük çoğunlukla olumlu yönde ve birbirleriyle tutarlıdır. Tablo incelendiğinde, ortalamaların 3,40 ve yukarısında olduğu görülmektedir. Ayrıca, değişkenlere ilişkin standart sapmaların da düşük çıkması bu tutarlılığı göstermektedir. Bir başka deyişle öğrenciler, sporun birey üzerinde ve sosyalleşme sürecinde olumlu etkilerinin olduğu bilincindedirler.

Araştırma konusunun bazı değişkenler arası ilişkilerin sorgulanarak incelenmesi için birtakım deneysel tasarımlar düzenlenmiş ve aşağıdaki alternatif hipotezler oluşturulmuştur.

H₁ : Aile fertleri arasında spor yapan olması ile bireyin spora katılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁ hipotezinin geçerliliğini araştırmak üzere uygulanan Pearson ki kare ilgi analizinde anlamlılık düzeyi $p = 0,781 > 0,050$ olarak hesaplanmıştır. Aile fertleri arasında spor yapan olması ile bireyin spora katılımı arasında bir ilişki yoktur. Dolayısıyla H₁ hipotezi reddedilmiştir.

Sezgilenen ilişkinin istatistiksel analiz sonucunda geçersiz çıkması, üniversite öğrencilerinin ailelerinden spora katılım yönünde herhangi bir teşvik görmese dahi, sporla ilgilendiğine işaret etmektedir. Buradan öğrencilerin, sporun insan yaşamındaki önemini bilincinde oldukları sonucu çıkarılabilir. Nitekim, ailesinde spor yapan bireyin olmadığını belirten öğrencilerin spora katılım oranı (%51,0), ailesinde spor yapan bireyin olduğunu belirten öğrencilere göre daha fazladır (%49,0).

H₂ : Bireyi spor yapmaya yönelten etkenler cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Uygulanan T-testi sonucunda, bu değişkenlerden yalnızca bir tanesinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. T-testinin grup istatistiklerine göre, üniversite takımlarının spor müsabakalarında elde etmiş olduğu başarılar kadın öğrencileri (ortalama = 2,26) erkeklere göre (2,14) sportif aktivite yapmaya daha fazla teşvik etmektedir.

H₃ : Bireyin, sporun sosyalleşmeye etkisi ile ilgili düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 6 : H₃-Varyansların Homojenliği İçin Yapılan 'Levene F' Testi Sonuçları

Bağımsız Değişken : Cinsiyet	Anlamlılık Düzeyi (p)*
Bağımlı Değişken : Sporun Sosyalleşmeye Etkisi ile İlgili Düşünceler	
Spor sosyal bütünleşmeyi sağlar	0,012
Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar	0,025
Sporun sosyal kargaşayı azaltıcı etkisi vardır	0,003
Spor insanlar arası etkileşime olumlu katkılar sağlar	0,635
Spor eğitimi, topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar	0,037
Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar	0,025
Spor etkili iletişim kurmaya yardımcı olur	0,447
Spor yapan bireyler kendisiyle barışık olur	0,240
Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar	0,431
Spor zihinsel gelişime katkıda bulunur	0,161

* Anlamlılık Düzeyi $p = 0,050$

Uygulanan T-testi sonuçlarına göre, yöneltilen 10 değişkenin %50,0'ına ilişkin düşünceler cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Cinsiyet bağımsız değişkenine göre, sporun sosyalleşmeye etkisi ile ilgili öğrenci düşüncelerinin hangi bağımlı değişkenlerde farklılık ya da benzerlik gösterdiği Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6'daki değişkenlerden; $p < 0,050$ olanlarda cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir farklılıktan söz etmek mümkündür. Buna göre, en yüksek değer en olumlu anlamı ifade ettiği 5'li likert tipi ölçekte, kadın öğrenciler 4,15 ortalama ile erkeklere göre (3,98) *sporun sosyal bütünleşmeyi sağladığına* dair daha pozitif düşünceye sahiptirler.

İkinci farklılık ise, *sporun toplumlararası sosyal bütünleşmeyi sağladığına* ilişkin değişkene aittir ($p = 0,025$). Kadın öğrenciler 3,98 ortalama ile erkeklere göre (3,82) sporun toplumlararası sosyal bütünleşmeyi sağladığı yönünde daha olumlu bir düşüncededirler.

Üçüncü farklılık, *sporun sosyal kargaşayı azaltıcı etkisi vardır* değişkeninde tespit edilmiştir ($p = 0,003$). Yapılan T-testi sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin 3,42 ortalama ile kadın öğrencilere göre (3,37) sporun sosyal kargaşayı azaltıcı etkisi olduğunu düşündükleri saptanmıştır.

Dördüncü farklılık, *spor eğitimi, topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar* değişkeninde saptanmıştır ($p = 0,037$). Cinsiyet gruplarının ortalama değerleri karşılaştırıldığında, kadınların 3,81 ortalama ile erkeklere göre (3,79) spor eğitiminin topluma faydalı bireyler yetiştirmede önemli olduğunu düşündükleri saptanmıştır.

Beşinci farklılık ise, *spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar* değişkenine ilişkin cevaplarda tespit edilmiştir. Yapılan T-testi sonucuna göre, en yüksek değer en olumlu anlamı ifade ettiği 5'li likert tipi ölçekte, kadın öğrenciler 3,82 ortalama değer ile erkeklere göre (3,62) sporun insanlara karşı daha olumlu duygular geliştirdiğini düşünmektedirler.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sosyal bir olgu olan spor insanın kendini bulmasında, yenilemesinde ve sağlıklı olmasında önemli bir rol oynamaktadır. Sporun özellikle sosyalleşme sürecindeki etkileri, bireyler ve toplumlar arasında dostluk ve kardeşlik sağlayarak dünya barışına olumlu katkılar sağlamaktadır. Dolayısıyla, spor sosyolojisi alanında bilimsel çalışmaları teşvik eden toplumlar, olgunun sosyal yaşamdaki fonksiyonlarını daha verimli analiz edebilmekte ve sosyalleşme sürecini daha etkin bir şekilde yaşamaktadırlar.

Türk sporunun özellikle son zamanlarda yakaladığı çeşitli başarıların ülkemizde sosyal bütünleşmeyi olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bu nedenle, sporun sosyal faydalarını arttırabilmek için ülkemizde de spor sosyolojisi alanında düzenlenecek bilimsel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Çukurova Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmada, sportif aktivitelere katılımda cinsiyete göre bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, tercih edilen spor branşlarında belirgin farklılıklar vardır. Kadınlar çoğunlukla koşu, yürüyüş ve yüzme gibi bireysel sporları tercih ederlerken, erkekler futbol ve basketbol gibi grup sporlarını tercih etmektedir. Buradan, kadınlardan farklı olarak erkeklerin sporu bir sosyalleşme aracı olarak gördükleri sonucu çıkarılabilir. Sportif aktivitelere katılım amaçları incelendiğinde, gerçekten de bu çıkarım desteklenmektedir. Çünkü, erkekler sosyal çevre edinmek amacıyla sportif aktivitelere katılmaktadırlar. Bu sportif aktiviteler aktif katılım (sporcu) ve pasif katılım (izleyici, okuyucu vb.) şeklinde olabilmektedir. Diğer taraftan kadınlar, sağlıklı olmak ve formda kalmak gibi ben merkezli nedenlerle spor yapmaktadırlar.

Aile fertleri arasında spor yapan birinin olması, bireyi spora katılıma teşvik eden bir unsurdur. Ancak, ailede spor yapan bir fert olmasa dahi birey sportif aktivitelere katılım eğilimi göstermektedir. Bu durum, gençlerin sporun ruhsal ve fiziksel olumlu etkiler sağladığının bilincinde olduklarına işaret etmektedir.

Öğrenciler arasında spor yapmayanlar da vardır. Spor yapmayan erkeklerin belirgin gerekçeleri arkadaş gruplarında spor yapan olmamasıdır. Başka bir söylemle, arkadaş grubu spora teşvikte erkek öğrencileri etkileyen önemli bir faktördür. Hatta bu faktör, ailede spor yapan bir ferdin teşvikinden daha kuvvetlidir. Spor yapmayan kadınların gerekçeleri ise yine ben merkezlidir. Kadınların gerekçesi *üşenmedir*. Bu bulgular ışığında, erkeklerin sporla sosyalleşmeye daha eğilimli oldukları söylenebilir.

Türk toplumu göz önünde bulundurulursa, buraya kadarki saptamalar tutarlıdır. Çünkü Türk toplumunda, grup spor aktivitelerine (halı saha futbol maçı vb.) katılan, tribünleri doldurup ortak bir amaç için uyum içerisinde tezahürat eden, gazete ve televizyondan spor haberlerini takip eden çoğunlukla erkeklerdir. Türk kadınları genellikle bu tür katılımlarda bulunmazlar. Dolayısıyla, spor vesilesiyle Türk erkeğinin sosyalleşme sürecini kadınlara göre daha fazla yaşadığı söylenebilir.

Üniversite öğrencileri sporun insanlar arası etkileşime olumlu katkılar sağladığı görüşündedirler. Özellikle yaş arttıkça bu görüşe katılım da artış göstermektedir. Bu durum, üniversitedeki öğrenimi süresince çeşitli spor aktivitelerine ve etkinliklerine (spor şenlikleri vb.) gerek pasif gerekse aktif olarak katılım miktarıyla alakalı olabilir.

Tesis elverişliliği ve sportif aktivite çeşitliliği, bireyi spora teşvik etmede önemli etkenlerdir. Üniversitedeki sportif aktivite çeşitliliği ve bu aktiviteler için gerekli tesislerin elverişliliği öğrencileri spora teşvik edici en önemli unsurlardır. Ayrıca üniversite takımlarının ev sahibi olarak mücadele ettiği spor müsabakalarını izlemeye gelen öğrenciler de, pasif katılımı; farkında olunmasa bile sosyalleşme sürecini yaşamaktadırlar.

Spor sosyalleşme sürecine olumlu katkılar sağlamaktadır. Dolayısıyla, spor eğitimi alan bireylerin sosyalleşme sürecini daha etkin bir biçimde yaşayabilecekleri kaçınılmazdır. Ancak, söz konusu spor eğitimi bireyin sadece belirli bir spor branşına dair yeteneklerini geliştirici içerikte olmamalıdır. Etkin bir sosyalleşme için spor eğitiminin ahlaki içeriğe de sahip olması gerekmektedir. Spor eğitiminin topluma faydalı bireyler sağlayacağı görüşü kadınlarda; erkeklere göre, daha baskındır. Sportif aktivitelerde sosyalleşmeye daha eğilimli olan erkeklerin, spor eğitiminin topluma faydalı bireyler sağlayacağı görüşüne, kadınlar kadar katılmamalarının nedeni söz konusu eğitimin içeriği ile ilgili olabilir. Ancak, bu konunun araştırılması başka bir çalışmaya bırakılmıştır.

Sonuç olarak, sporun sosyal faydalarının optimum seviyeye çıkarılması için bu alanda düzenlenecek bilimsel içerikli çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu gereksinimin giderilmesinde, üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları ile sosyoloji bölümlerinin öncülük etmeleri gerekmektedir. Konu üzerine düzenlenecek bilimsel çalışmaların sayısı arttıkça, sporun Türk sosyal yaşamındaki fonksiyonları daha verimli analiz edilebilecek ve sosyalleşme sürecinin daha etkin bir şekilde yaşanması sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

- 1- İsen, G. & Batmaz, V. Ben ve Toplum, Om Yayınları, Ankara, 2002.
- 2- Biçer, T. Spor ve Turizm. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.
- 3- Balcıoğlu, İ. Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi, Bilge Yayınevi, İstanbul, 2003.
- 4- Amman, M.T., İkiçler, H.C. & Karagözoğlu, C. Sporda Sosyal Bilimler, Alfa Yayınevi, İstanbul-Bursa, 2000.
- 5- McPherson, B.D., Curtis, J.E. & Loy, J.W. Social Significance of Sport, Human Kinetics Boks, Illinois, 1989.

- 6- Wallace, L.S., Buckworth, J., Kirby, T.E. & Sherman, W.M. "Characteristics of exercise behavior among college students: Application of social cognitive theory to predicting stage of change", *Preventive Medicine*, 31, pp. 494-505, 2000.
- 7- Yıldırım, İ., Yetim, A. & Şenel, Ö. "Farklı cinsiyetteki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri", *Bed. Eğt. Spor Bil. Der.* I, 1, s. 52-57. 1996.
- 8- Kelinske, B., Mayer, B.W. & Chen, K.L. "Perceived benefits from participation in sports: A gender study", *Women in Management Review*, 16(2), pp. 75-84. 2001.
- 9- Yaman, M., Yaan, T. & Türkmen, M. "Sporun üniversite adayı öğrencilerinin ataklık ve pratik olma kişilik özelliklerine etkisi", *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, s. 16, 2003.
- 10- Demirhan, G. "Spor eğitiminin bireyin gelişimindeki yeri", *Çalışma Ortamı*, 22, s. 40-43, 1995.
- 11- Doğan, B., Moralı, S.L. & Engür, M. "Üniversite öğrencilerinin sporla ilgili tutumları ve yaşam doyum düzeylerinin spor yapma alışkanlıkları ile incelenmesi (Ege Üniversitesi örneği)", *Performans Dergisi*, 5,5 (3-4), s. 11-19, 1999.
- 12- Koparan, Ş. & Öztürk, F. "Uludağ Üniversitesi personelinin üniversite sportif olanaklarından yararlanma düzeyleri", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15:1, 2002.
- 13- Zülkadiroğlu, Z., Öztürk, F. & İnce, G. "Çukurova Üniversitesi personelinin üniversite sportif olanaklarından yararlanma düzeyleri", *Performans Dergisi*, 1(3), s. 23-29, 1997.
- 14- Bulgu, N. & Akcan, F. "Spor aktivitelerine katılım: 15-19 yaş grubundaki öğrenciler üzerine bir çalışma", *I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu*, Ankara, Gazi Üniversitesi, 21-22 Mayıs, s. 86-94, 2003.
- 15- Kurtuluş, K. *Pazarlama Araştırmaları (Genişletilmiş Altıncı Baskı)*, Avcıol Basım-Yayın, İstanbul, 1998.